

Kohtuasi C-156/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. veebruar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

2. veebruar 2024

Hageja:

STM srl.

Kostja:

Ministero della Giustizia

Põhikohtuasja ese

Kassatsioonkaebus kohtuotsuse peale, milles nähti ette, et Vabariigi Prokuratuurile telefonikõnede pealtkuulamise vahendite rentimise eest võlgnetavate summade maksmisega hilinemisest olenemata ei saa kohaldada viivist seadusandliku dekreeidi nr 231/2002 tähenduses, sest pooltevahelist (rendileandev äriühing ja Ministero della Giustizia (Itaalia justiitsministeerium)) õigussuhet ei saa kvalifitseerida äritehinguks.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel liidu õiguse, eelkõige ELL artikli 4 lõike 3, harta artikli 47 ja direktiivi 2011/7/EL artikli 2 punktide 1 ja 2 ning artikli 10 lõike 1 tõlgendamine.

Eelotsuse küsimused

1. Kas ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet, põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47, ja direktiivi 2011/7/EL ning eelkõige selle artikli 2 lõiget 1 ja artikli 2 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisese õigusnormid või praktika, mis: i) mis välistab direktiivi kohaselt „äritehinguteks“ kvalifitseerimise selliste teenuste osutamise puhul, mida rendileandjad teostasid prokuratuuride tellimusel raha eest; ii) jätab selle tagajärjel direktiivis ette nähtud intressikorra kohaldamisalast välja nõude, mille rendileandjad esitavad prokuratuuride kasuks osutatud teenuste eest?

2. Kas ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet, põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47, ja direktiivi 2011/7/EL ning eelkõige selle artikli 10 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisese õigusnormid või praktika, mis ei näe ette kindlaksmääratud tähtaega teenuseosutajale võlgnetavate summade väljamaksmiseks ja/või mis näeb samuti ette, et viidatud õigustele saab tugineda üksnes Vabariigi Presidendi dekreedis nr 115/2002 – Kohtukulude valdkonna õigusnormide konsolideeritud redaktsioon – ette nähtud õiguskaitsevahenditega ja eelkõige ainult väljamaksmise määruse peale esitatava edasikaebuse õiguskaitsevahendiga?

Liidu õiguse peamised viidatud sätted

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul: viies, seitsmes ja üheksas põhjendus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul: artikli 2 punktid 1 ja 2 ja artikli 10 lõige 1 ning kolmas ja neljas põhjendus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artikkel 47.

Riigisisese õiguse peamised viidatud sätted

9. oktoobri 2002. aasta seadusandlik dekreet nr 231 – Direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul rakendamine (Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 – Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali; *GURI* nr 249, 23.10.2002) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 231/2002“), mida muudeti 9. novembri 2012. aasta seadusandliku dekreediga nr 192 – 9. oktoobri 2002. aasta seadusandliku dekreeidi nr 231 muudatused 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul täielikuks ülevõtmiseks 11. novembri 2011. aasta seaduse nr 180 artikli 10 lõike 1

kohaselt (decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 – Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180) (*GURI* nr 267, 15.11.2012): artiklid 1–5

Vabariigi Presidendi 30. mai 2002. aasta dekreet nr 115 – Kohtukulude valdkonna õigus- ja haldusnormide konsolideeritud redaktsioon (Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 – Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia) (*GURI* nr 139 regulaarne lisa, 15.6.2002) (edaspidi „kohtukulude normistik“):

Artikkel 168: „1. Kohtunikuabi [...] hüvitatavate rahaliste kulutuste väljamaksmine viiakse läbi menetleva kohtuniku põhjendatud väljamaksmise määrusega. 2. Määrus edastatakse makse saajale ja pooltele, sealhulgas prokuratuurile, ning see on ajutine täitedokument [...]“

Artikkel 168-bis: «1. 1. augusti 2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 259 artiklis 96 sätestatud teenustega seotud kulude väljamaksmine ja nende kulude väljamaksmine, mis on vajalikud samade teenuste kasutamiseks, viiakse hilinemiseta läbi selle prokuratuuri väljamaksmise määrusega, kes taotles luba telefonikõnede pealtkuulamise toimingute ette nägemiseks või täitis selle loa. [...] 3. Väljamaksmise määrus kuulub edasikaebamisele artikli 170 alusel“ ja

Artikkel 170: „1. Kohtunikuabi kasuks tehtud väljamaksmise määruse [...] võivad edasi kaevata makse saaja ja kohtuasja pooled, kaasa arvatud prokuratuur. Edasikaebamist reguleerib 1. septembri 2011. aasta seadusandliku dekreeedi nr 150 artikkel 15“.

Asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 Tribunale di Catanzaro (Catanzaro esimese astme kohus, Itaalia), esimese astme kohus, kohustas maksekäsuga Ministero della Giustiziat (Itaalia justiitsministeerium) maksma STM srl-ile viivist sisaldavat summat seadusandliku dekreeedi nr 231/2002 artiklite 4 ja 5 tähenduses, hüvitisena telefonikõnede pealtkuulamise ja salajase jälgimise elektroonikaseadmete rentimise teenuse eest, mida kõnealune äriühing osutas mitmele Vabariigi Prokuratuurile.
- 2 Ministero della Giustizia (Itaalia justiitsministeerium) esitas edasikaebuse samale kohtule, kes tühistas oma otsusega maksekäsu ja tunnustas STM-i nõuet, mis ei sisalda viivist. Ta leidis, et telefonikõnede pealtkuulamise ja salajase jälgimisega seotud teenused ei kuulu ärитеhingute hulka, mille eest makstakse seadusandliku dekreeedi nr 231/2002 kriteeriumide alusel, vaid kohtunikuabi tegevuste hulka, mille eest makstakse kohtukulude normistiku artiklis 168 ja järgnevates artiklites sätestatud kriteeriumide alusel.

- 3 Esimese astme kohtu otsus, mille peale kaebus esitati, jäeti apellatsioonimenetluses muutmata. STM esitas apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 **Hagejaks oleva äriühingu väitel** on tema pakutavad seadmete renditeenused äritehingud direktiivi 2011/7/EL tähenduses, kuna need kujutavad endast teenuste osutamist tasu maksmise eest, ning järelkult peavad need andma alust nõuda hilinenud maksmise korral viivist.
- 5 Sellise liigitusega ei ole vastuolus asjaolu, et teenust taotleb prokuratuur. Prokuratuur kiidab telefonikõnede pealtkuulamiseks seadmete kasutamise loa andmisega tegelikult ja tõeliselt heaks teenust osutava äriühingu esitatud ettepaneku ja sõlmib sel viisil temaga lepingulise suhte, millele kohaldatakse kohustuste ja lepingute valdkonna üldnorme.
- 6 Ka juhul, kui kõnealune suhe kvalifitseeritakse vastupidi avalikuks ja makse oleks seega seadusest tuleneva kohustusena põhjendatud kui kohtukulu, peaks igal juhul tunnustama rendileandja õigust viivisele ja ta peaks saama oma nõude esitada ka kohtukulude normistikus või väljamaksmise määruises sõnaselgelt ette nähtud õiguskaitsevahenditest erinevate õiguskaitsevahenditega. Kui viidatud määrus on väljastatud, siis see: a) üksnes edastatakse poolele ning selle tõestatud koopiat ei toimetata talle kätte, mistõttu juhul, kui võlausaldaja soovib jätkata täitmisega, peab ta enne omandama tõestatud ära kirja, tasudes selle kulud ette; b) ei näe ette intressi (seadusjärgne intress või viivis) ja c) sellele võib tugineda ainult konsolideeritud redaktsiooni artikli 170 tähenduses. Lisaks d) ei ole ette nähtud tähtaegu väljamaksmise määruise väljastamiseks.
- 7 **Justiitsministeerium väidab** aga esiteks, et eravahendite kasutamiseks loa andmise akt on riigiasutuse avaliku võimu teostamine, ja teiseks ei ole prokuratuuril pädevust riigiasutust lepinguliselt siduda.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 8 2004. aastani ei olnud sõnaselgeid sätteid telefonikõnede pealtkuulamise kulude raamistiku loomiseks. Kohtukulude normistiku artikli 5 lõike 1 punktis *i-bis*, mis on lisatud seadusega nr 311/2004 (Legge n. 311/2004), käsitati riigieelarvest, milles need kulud etteulatavalt kirjendati, hüvitatavate kuludena nii kulusid jälgimistegevuste eest, milleks on seaduse alusel kohustatud telefonioperaatorid, kui ka nende tegevuste toimimiseks vajalike tegevuste eest. Mõlema kululiigi puhul nägi kohtukulude normistiku artikkel 168-*bis*, mis on lisatud seadusandliku dekreediga nr 120/2018, ette, et need makstakse välja kohtumääruse alusel kohtukulude normistiku artikli 168 tähenduses.

- 9 Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kinnitab see seadusandlik valik seadusandja tahet a) käsitada ka eraisikutelt seadmete rentimist ja asjaomaste töötajate võimalikke teenuseid kriminaalmenetlusega otseselt seotuna ja b) käsitada vastavaid kulusid kui erakorralisi kohtukuluseid, seega lepinguvabaduseta nii väljamaksmise etapis kui ka vastuväidete esitamise etapis. Kooskõlas viidatud suunitlusega saab kõnealused kulud välja maksta üksnes asja menetluse prokuratuur „viivitusega“ (artikkel 168*bis*), põhjendatud määrusega, mis muutub kohtukulude normistiku artikli 170 kohase vastuväite puudumisel lõplikuks täitedokumentiks ning mis kujutab endast kulu maksedokumenti kohtukulude seaduse artikli 171 tähenduses.
- 10 See käsitlus tekitab aga eelotsusetaotluse esitanud koja arvates ohu piirata rendileandja tõhusat kohtulikku kaitset, kuna viitamine üksnes kohtukulude normistikule jätab rendileandja ilma võimalusest tugineda vajaduse korral oma võlanõuetele maksekäsu määruskaebuses. Nii ei puuduks sellisel äriühingul nagu käesolev hageja mitte ainult õigus viivisele, vaid ta peaks sageli kogema märkimisväärseid hilinemisi oma põhjenduste tunnustamise saavutamisel (kohtukulude seaduses ei ole ette nähtud ühtegi tähtaega pädeva kohtu poolt väljamaksmise määruse tegemiseks), tal ei oleks dokumenti, mille alusel kaitsta oma nõuet ka juhul, kui nõuet on tunnustatud (väljamaksmise määrust ei esitata täielikul kujul) ning ta saaks väljamakse summa kahtluse alla seada üksnes selleks kohtukulude normistiku artiklis 170 sõnaselgelt sätestatud korras.
- 11 Need tagajärjed, mis tulenevad Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) seni väljakujunenud kohtupraktikast, tekitavad kahtlusi kohtukojas, kelle menetluses on kohtuvaidlus viidatud praktika kooskõlast liidu õigusega. Tuvastatavad on a) võimalik vastuolu liidu õigusnormidega, mis võeti üle riigisiseste õigusnormidega äritehingute puhul hilinenud maksimisega võitlemise valdkonnas, ja b) direktiivi 2011/7 artikli 10 lõike 1, mille kohaselt võib võlausaldaja täitedokumendi saada 90 päeva jooksul väljamaksmise määrusest, konkreetne rikkumine, ja viimasena c) vastuolu põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja erapooletule kohtumõistmisele (harta artikkel 47).

Seega palutakse eelotsuses vastavat õigusraamistikku tõlgendada.

- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et pärast hageja esitatud kaebust on Itaalia suhtes pooleli ELTL artikli 258 tähenduses rikkumismenetlus (INFR (2021) 4037); Euroopa Komisjon leiab, et kõnealuste seadmete renti äritehingute hulgast välja jättes jätavad Itaalia õigusnormid teenust osutavad äriühingud ilma kaitsest, mis tuleneb hilinenud maksimisega võitlemise direktiivist.

Arvestades viidatud menetlust ja rendileandjast äriühingute ja prokuratuuride vahelise vaidluse ulatuslikkust, palutakse eelotsusetaotlus läbi vaadata kiirendatud menetluses.